

IN A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK
verschijnt regelmatig elke week een nieuw boekje

Vraag het aan uwen boekhandelaar, en zoo hij
het niet heeft, schrijf dan aan:

A. HANS-VAN DER MEULEN
CONTICH

PRIJS: 60 CENTIEMEN PER BOEKJE.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK.

Vierde druk.

Nr. 27

A. HANS.

De Jongens van West-Roosebeke

Uitgave A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Nr. 27

A. HANS.

(Vierde druk.)

De Jongens van West-Roosebeke

Uitgave:

A. HANS-VAN DER MEULEN
CONTICH.

De Jongens van West-Roosebeke

I.

Jeroen Janszoon stapte naast vader voort. 't Was een schoone Lenteavond van het jaar 1382. Deze geschiedenis is dus al heel lang geleden gebeurd.

Jeroen was een Gentsche jongen en zijn vader een wever in die toen machtige stad. Jeroen had zijn vader mogen vergezellen op bezoek naar een tante, die te Evergem woonde. Zoo'n uitstapje naar buiten was altijd een groot genoeg voor den veertienjarigen knaap, die in een nauwe straat woonde.

— Vader, dat zijn de torens van 't kasteel van den graaf, hé? vroeg Jeroen.

— Ja, kind! We zijn te Wondelgem.

— Zie, op een staat een groote vlag. Vanmorgen zag ik die niet.

— Neen! 't Is dat de graaf vandaag aangekomen is. Ze zijn bezig het kasteel weer op te bouwen.

— De mannen van Gent hadden het verwoest, niet waar?

— Ja. Dat is gebeurd in den tijd van Jan Yoens, den hoofdman der witte Kaproenen. Toen voerden de burgers strijd tegen de graafen en die daar aan meedeed droeg een witte muts of kaproen als herkenningsteeken. En helaas, 't is nog geen vrede. De graaf doet ons veel verdriet aan. Wij zouden van hem geen vrije mannen mogen zijn, maar als knechten moeten werken en altijd maar betalen. En waarvoor betalen? Opdat de graaf veel zou kunnen verkwisten aan feesten, tornooien, aan maaltijden, kasteelen, ja zelfs aan leeuwen en apen, allerlei vreemde dieren, welke hij op het kasteel te Male houdt. En als de werklieden daarover klagen, laat hij ze het land uitjagen, gevangen zetten of dooden. De graaf telt ons niet; hij houdt meer van zijn paarden en jachthonden dan van de arbeiders, boeren en neringdoeners. Zie maar eens naar die hutten daar... In die krotten moeten groote gezinnen wonen. Die menschen werken den heelen dag voor een kasteelheer of voor den graaf, maar kunnen niet genoeg verdienen om te eten.

Zoo sprekend, vervolgden vader en zoon hun weg. Eensklaps hoorden ze luid geschrei. Het klonk uit een boschje.

— Daar is zeker iemand in nood, zei vader Janszoon, laat ons gauw gaan zien.

De wever was dan verontwaardigd. Een ruwe man ranselde met een zweep, een oude vrouw

af. De ongelukkige gilde, maar de wreedaard scheen geen greintje gevoel te hebben.

— Wel, gij lafaard! riep Janszoon, en hij gaf den geweldenaar zoo'n flinke stomp dat de man omver tuimelde. Ge moest in den grond kruipen van schaamte om zoo een oude vrouw te durven slaan!

— Ik ben opzichter van den graaf, riep de wreedaard, die nu op den hoorn blies en recht stond.

— Dat kan mij niet schelen, maar zulk een mishandeling kan ik niet aanzien. Gebruik nu uw zweep eens tegen mij!

— Gij bemoeit u met zaken, die u niet aangaan. Deze vrouw heeft hout gestolen uit het bosch van den graaf.

— En daarvoor ranselt ge ze af! De graaf steelt al heel wat anders van de burgers en de boeren, hun arbeid en zweet, en hun geld, want zijn beurs is nooit vol.

Uit een dreef kwamen nu vijf mannen en de opzichter veranderde dadelijk zijn houding, hij had thans helpers.

— Zoo, zoo, spotte hij tot den wever, gij meent hier op den graaf te kunnen schimpen. Zeker zoo'n verwaande wever uit Gent! Mannen sleurt hem naar 't kasteel.

En eer Janszoon zich kon verweren, werd hij door de vijf kerels vastgegrepen.

— Laat mijn vader los! riep Jeroen en hij gaf een der mannen een duw.

Maar de opzichter stootte den knaap ruw in de heesters.

— Jeroen, ga mee! zei de wever.

— Dat muitersjong kan naar Gent gaan vertellen, hoe wij de dwaze, hoovaardige wevers temmen! hoorde de opzichter. En vooruit nu!

Janszoon werd meegesleefd en hij begreep eensklaps dat zijn toestand vreeselijk was. Toch had hij niets anders gedaan dan een weerlooze vrouw geholpen tegen een laffen geweldenaar.

De vrouw wilde Jeroen mee naar haar hut nemen, maar de jongen volgde op eenigen afstand zijn vader en bleef bij het kasteel staan, hopen dat zijn vader weer dadelijk buiten zou komen. Immers de graaf was daar. En die zou zijn vader toch gelijk geven, dat hij die oude vrouw geholpen had. Zoo dacht het kind. Maar Jeroen kende de gedachten van de heeren niet, die door geweld en wreedheid over het volk meester wilden blijven...

Janszoon stond op het binnenplein van het kasteel, toen een heer uit een der deuren trad. Het was Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen.

— Wat is dat voor een kerel? vroeg hij aan den opzichter.

— Een oproermaker, heer. Hij heeft mij aan-

gevallen toen ik een vrouw strafte, omdat ze hout stelde. En hij heeft schandelijke dingen van u gezegd. Het is een wever uit Gent.

— Zoo, zoo, een dier wevers, welke aan den graaf de wet willen stellen.

— Heer graaf, ik heb dien man daar verhinderd een vrouw dood te slaan, zei Janszoon.

— Zwijg, hond! tierde Lodewijk van Male. Gij wevers van Gent zijt het verdriet van mijn leven. Wat heb ik al last van u gehad! Ik wil u vergiffenis schenken, op een voorwaarde. Ik heb vernomen, dat de wevers weer plannen maken, om mij te bestrijden en te weigeren lasten te betalen. Zeg mij eens, wat ze willen doen.

— Mijn broederen verraden... neen heer! Zoo is een Gentsche wever niet!

— Kerel, we gaan niet lang daarover twisten. Gij hebt oproer gepleegd en uw graaf ook nog anders beleedigd. Ge moogt nu kiezen, sterven of mij alles verklappen. Als ge me vertelt wat de wevers gaan doen en wie hun hoofdliden zijn, laat ik u leven.

— Heer, ik kan mijn broederen niet verraden. Ik heb geen misdaad begaan en ge hebt het recht niet een burger van Gent te veroordeelen. Ik moet voor de rechters van mijn stad verschijnen, als ge iets tegen mij hebt.

— Ja, zoo spreken ze nu allemaal, die wevers en ambachtlieden met hun grove knuisten,

lomp lijf en dikken kop. Ha, kerel, ik mag u niet veroordeelen. We zullen dat eens anders toonen.

En tot den opzichter gebood hij:

— Koenraad, hang dien muiter daar aan den hoogen toren!

Janszoon ontstelde. Hij dacht aan zijn vrouw en vijf kinderen, waarvan Jeroen de oudste was. Zijn gezin zou zonder hem armoê lijden en hij had allen zoo innig lief. En nu sterven...

— Heer, heb toch medelijden! riep hij.

— Zult gij mij alles vertellen?

— Neen, dat mag niet.

— Vooruit dan, Koenraad, schreeuwde de graaf, die een menschenleven niet telde.

En de dienaren sleurden Janszoon de torentrap op, terwijl Koenraad voor een touw en een strop zorgde. De wever wilde tegenstand bieden, maar het baatte niet. En boven wierp Koenraad hem vlug den strop om den hals.

— Als ge nog een gebed wilt doen, haast u dan, zeide de wreede kerel. Wel zie, daar buiten staat uw jongen. Hij kan te Gent gaan vertellen, hoe gij hier aan den toren bengelt.

Janszoon sidderde.

— Mijn kind! riep hij. Mijn arme Jeroen moet het zien, wat ze zijn vader aandoen. En mijn vrouw en de andere kleinen.

— Uw berouw komt te laat. En toe, toe, men-

schen als uw vrouw hebben geen gevoel...

Die hoon deed Janszoon sidderen van verontwaardiging... Hij stapte op de borstwering om nog even zijn zoon te aanschouwen.

— Nu gaat gij! spotte Koenraad. Wuif nog maar eens naar uw manneke... Kijk, het staat daar aan den boom...

Plots greep Janszoon den schelm bij het middel en sprong met hem in de diepte. De opzichter slaakte een luide gil en snakte het touw vast. De koord bleek te zwak voor de beide lichamen en brak. De twee mannen ploften in het water van de vestinggracht. Janszoon kon goed zwemen. Hij gelukte erin dadelijk den strop losser te maken en met snellen slag zwom hij onder water naar den kant... Hij hoorde de stem van zijn jongen die luid schreide. De vader klom op handen en voeten den oever op... Hij was nu dicht bij Jeroem en riep hem:

— Gered, gered! snikte de wever. Maar vlug moeten we 't bosch in... anders grijpen ze ons nog!

Ze kwamen in 't woud. En een man daar wees hun een dreef, die uitliep op den weg naar Gent. In zijn druipende kleeren vervolgde Janszoon zijn tocht, met zijn kind aan de hand.

De dienaren van den graaf hadden het eerst druk om den opzichter te redden. Koenraad werd bewusteloos opgehaald en in de keuken ge-

bracht. Lodewijk van Male vernam pas toen, wat er gebeurd was, en hij ontstak in groote woede.

— Zet den Gentenaar na! gebood hij.

Koenraad was weer bij zijn zinnen, maar hij kon de mannen niet aanvoeren. Trouwens de graaf joeg hem weg.

— Ik wil een kerel, die zich zoo laat beet nemen, niet meer in mijn dienst hebben, zei de vorst.

En nu moest de man, die de zwakken zoo verdrukt had, zelf als een bedelaar in een hut kruipen om weer op zijn krachten te komen.

De dienaren van den graaf vonden Janszoon niet meer. De wever en zijn zoon bereikten veilig Gent. Thuis schrok moeder vreeselijk, toen ze alles vernam. Ook andere wevers hoorden het gebeurde. En hun woede tegen den graaf steeg nog.

Janszoon, de wever, liep radeloos de straat op. O, kon hij toch wat voedsel vinden, want er was thuis zulk een ellende. Jeroen verdroeg den honger zwijgend, maar de andere kinderen schreiden om brood.

De graaf wilde Gent straffen. Hij verbood er voedsel heen te brengen en liet alle schepen en wagens met levensmiddelen tegen houden. Zoo kon hij er beter meester over spelen.

En nu heerschte er bijna hongersnood in Gent

Janszoon kwam aan een gesticht, waar men brood uitdeelde. Hij kon ook een homp bemachtigen. Men zei, dat het 't laatste was. Hij snelde er mee naar huis. Zelf nam hij niets. 't Was alles voor de kinderen.

Een buurman kwam hem melden, dat er vergadering was op de Vrijdagmarkt. Het volk zou er middelen bespreken, om aan de ellende een eind te maken. Janszoon ging mee. Het plein stond reeds vol. Veel steden deden mee aan het verzet tegen den graaf, maar Gent was toch de leider van het oproep.

En de burgers te Gent dachten aan Jacob van Artevelde, die hen vroeger eens uit den nood geholpen had. Het ondankbare volk had hem nadien vermoord, opgehitst door valsche kerels. « Leefde Artevelde nog maar! » zoo hoorde men nu de oude menschen zeggen. « Maar zijn zoon Filips leeft toch! » riep men dan. En op een vergadering van het volk, zei een burger, Pieter Van den Bossche: « Ik ken maar één hoofdman, die ons helpen kan, het is Filips Van Artevelde, wiens vader Gent en Vlaanderen zoo wel bestuurde, als het nooit te voren gebeurd was. Vlaanderen was geheel en al verloren toen hij het door zijn groot verstand weer oprichtte ».

— Wij willen geen anderen! riep de menigte.

En het volk vertrok naar de woning van Filips, die tot dan toe een eenzaam leven had geleid.

Artevelde hoorde, dat men om hem riep en trad buiten. Hij vernam dat men hem als hoofdman van Gent wenschte en hij stemde toe. Hij vergat wat men zijn vader aangedaan had. Hij deed eerst orde in de stad heerschen. Dan begaf hij zich naar den graaf om te trachten recht te krijgen. Zoo zou men oorlog vermijden.

Toen Filips van zijn reis in de stad terugkeerde, verzamelde hij het volk op de Vrijdagmarkt. Jeroen was er ook en keek vol eerbied naar den nieuwen hoofdman. Meer dan andere jongens voelde de knaap het onrecht. Hij had immers gezien, hoe zijn vader behandeld werd.

Filips Van Artevelde sprak: « Er zijn in deze stad wel dertig duizend menschen die, sedert veertien dagen geen brood meer gegeten hebben. De graaf wil geen recht schenken en wij moeten dus van drie dingen één doen, het eerste is, dat wij de poorten toenagelen, in de kerken onze biecht spreken en aldaar sterven van honger als martelaars, of, we moeten met den strop om den hals, bloetvoets en blootshoofd, vergiffenis gaan vragen aan den graaf van Vlaanderen. Ik zal hem de eerste mijn hoofd bieden. Ofwel, zullen we vijf, zes duizend der best gewapende mannen uitkiezen en den graaf te Brugge gaan bevechten. Ik voor mij verkies het laatste, maar beslist gij wat we doen zullen.

— Naar Brugge! riep het volk.

De mannen maakten zich gereed. Men gaf hun het laatste voedsel dat in de stad was.

Ook Janszoon zou mee ten strijde gaan. Het was voor de vrijheid, het was om zijn vrouw en kinderen brood te geven.

Innig kuste hij zijn geliefden. Hij zei aan Jeroen moeder te helpen en te troosten. En moedig vertrok hij.

De Gentenaren begaven zich op weg. Den eersten dag hielden ze stil bij Zomergem. Den volgenden morgen vervolgden ze hun tocht over Oedelem naar het Beverhoutsveld. Daar maakten ze versterkingen voor een moeras. Ze waren nu dicht bij Brugge. Eenige mannen trokken naar die stad om nogmaals aan den graaf recht te vragen. De nacht ging voorbij. Vader Janszoon sliep niet. Hij dacht aan zijn vrouw en kinderen. Oorlog voeren was zoo wreed. Als hij sneuvelde bleven zijn geliefden alleen achter. Maar liet men den graaf meester, dan was er nooit geluk: dan werden de Vlamingen knechten en slaven.

Een schoone Meimorgen brak aan. De zon lichte over de heide, die met jong kruid prijkte. Daar kwamen bespieders. Ze vertelden dat het leger van den graaf uit de stad trok. Dit was dus het antwoord op de vraag om recht. Filips van Artevelde liet de burgers de wapens opnemen. Zeven minderbroeders deden de mis. Artevelde

deed het laatste brood uitdeelen en sprak: « Het voedsel van morgen moet ge winnen! »

Te Brugge waren er veel vrienden van Gent en van Artevelde, maar men vond er ook talrijke Leliaarts, die met den graaf meededen. Zij sloten zich bij de bende van den vorst aan. Die krijgsmacht trok naar Beverhout snoevend, dat ze de Gentenaren eens gauw uiteen zouden slaan!

De bende van den graaf kwam voor het moeras. Ze moest hier verdeelen. De Gentenaars hadden kanonnen mee en beschoten de aanvallers. Ze verlieten hun versterkingen en wierpen zich op den vijand. De strijd was hevig. Veel soldaten van den graaf namen echter de vlucht. De wanorde nam elk oogenblik toe. Lodewijk van Male voerde zijn leger aan. Hij zag, hoe alles misliep. Met veertig, vijftig ridders vluchtte hij naar Brugge terug. Hij gaf bevel de poorten te sluiten. Maar de Gentenaars kwamen zoo snel vooruit, dat ze al aan de vestingen stonden eer de vluchtelingen binnen waren. Ze drongen ook in de stad.

Lodewijk van Male gebod de Brugsche burgers op te roepen. Hij wilde de Gentenaars nu in de stad bestrijden. De Brugsche wevers sloten zich echter bij Artevelde aan. Alle pogingen om de Gentenaren te overwinnen, mislukten. De mannen van Artevelde bleven de baas. De graaf

begreep toen, dat hij moest vluchten. Hij hoorde eensklaps de vervolgers naderen. Hij verwisselde zijn wapenrusting voor het grove kleed van een knecht. Zoo trachtte hij de stad te verlaten. Maar weer hoorde hij vervolgers. Een burger herkende hem en hij had medelijden met den vorst. Hij wilde hem helpen en leidde hem mee. « O, ze zullen mij vangen! » zei de graaf angstig. Hij, die altijd hooghartig recht geweigerd had, beefde nu van schrik. « Kom hier binnen! » sprak de burger. Ze traden in een armoedig huisje. In den aard brandde turf, die de kamer met rook vervulde. Bij het vuur zat een vrouw.

— Red mij, sprak Lodewijk van Male. Ik ben uw heer, de graaf van Vlaanderen.

De vrouw had soms een aalmoes ontvangen aan het paleis van den vorst. En dan toch... de graaf was voor haar zoo'n hoog persoon! « Klim die ladder op! » zei ze. « Boven kunt ge u verbergen in het stroo van een beddezak. » De vorst besteeg de trap. Op den zolder stond een klein olielampje. Bij het schijnsel zag Lodewijk op de matras twee slapende kinderen. Vlug verdook hij zich onder dit ellendig leger. De kleinen ontwaakten niet. De burger verliet het huisje. En de vrouw bij den haard schommelde de wieg, waarin haar wichtje lag. Wat later kwamen de Gentenaars binnen. Zij zochten inderdaad den graaf op. Lodewijk sidderde toen hij die stemmen

hoorde. O, als de vrouw hem nu moest verraden! Maar zij deed het niet en de burgers trokken weer heen.

Te midden van den nacht verliet de graaf het huisje. Hij gaf de vrouw wat geld en liet zich de Stadsgracht wijzen. Hij ging dan langs het water. Toen het licht werd kocht hij van een boer een paard, en zonder zadel of toom draafde hij naar Roesselaere, waar hij afsteeg in « Den Posthoorn ». De waard schonk hem het beste paard uit den stal en zoo vervolgde Lodewijk van Male zijn vlucht naar Rijssel.

In Brugge ging het dien nacht vreemd toe. De Gentenaars waren zeer verbitterd op die Bruggelingen, welke hun graaf geholpen hadden. En allerlei ongunstige kerels maakten van de gelegenheid gebruik om te plunderen. Filips van Artevelde verbood dat geweld onder doodstraf.

Janszoon, die dapper gestreden had, ontdekte bij de plundersaars Koenraad, den vroegeren dieenaar van den graaf. Met eenige makkers hield hij hem aan.

— Ja, zoo gaat het, zei de wever. Eerst de slaafsche knecht van den vorst... nu een roover!

De man vroeg om genade, maar hij werd aan de hoofdmannen overgeleverd. Hij was een der eersten, die tot straf opgehangen werd. Artevelde wilde verdere burgertwisten voorkomen. Hij riep de burgerij van Brugge op de Markt en

vroeg: « Zult ge voortaan leven als onze broeders en bondgenooten? » En allen staken de handen op als teeken van toestemming.

Wagens levensmiddelen werden mee naar Gent gevoerd. Hier werden de overwinnaars luid toegejuicht. Jeroen was aan de poort, toen het leger terugkeerde. Hij bemerkte zijn vader en vloog hem als 't ware om den hals... Artevelde, die in de nabijheid was, zag dat. Tegelijkertijd vertelde een zijner wapenmakers, den hoofdman, wat er met den wever Janszoon gebeurd was. Artevelde liet vader en zoon bij zich komen en sprak met hen. Dan vroeg hij of Jeroen zooveel als zijn page wilde worden, een knaap, die een hoofdman hielp om de wapens te onderhouden en bij dergelijk werk. Jeroens oogen schitterden. En zijn vader stemde toe.

De knaap stormde naar huis.

— Moeder, riep hij, vader is gezond en wel, en er komen wagens vol eten en ik mag page worden bij hoofdman Artevelde.

Te Gent heerschte nu groote vreugde. Maar Artevelde begreep wel, dat de graaf weer zou trachten toch de meester te blijven. Lodewijk van Male was naar Frankrijk gevlucht. Daar bij een vreemden koning ging hij hulp zoeken tegen zijn eigen onderdanen. De koning van Frankrijk was nog een kind. Maar zijn voogden besloten de Vlamingen te bevechten. Als daar het volk

vrij werd, zou dat in Frankrijk het ook willen zijn. En dit dulden de heeren niet.

II.

Jeroen stond met zijn vader bij de tent van Filips van Artevelde. Janszoon had zijn kind buiten geroepen.

— Jeroen, zei hij, ik moet u nog even spreken. Ge ziet ginds in de verte het schijnsel van vuren, niet waar? Daar liggen de Franschen. De graaf wil ons nog geen recht doen. Hij heeft tegen zijn volk de hulp ingeroepen van een vreemden vorst, van den Franschen Koning. Weer moeten wij strijden. Als we overwinnen, dan zal het toch vrede zijn. Dan hebben we voor de tweede maal getoond, dat we geen knechten willen zijn. Jeroen velen van de Gentenaars zullen niet meer naar huis keeren. Oorlog is wreed. Misschien val ik ook. Dan zult gij voor moeder een flinke zoon zijn en voor de andere kinderen een flinke broeder. Ge zult moeder troosten en zeggen, dat ik voor het recht gesneuveld ben. Vertel het dan ook later aan uw broertjes en zusjes.

Vader sprak zoo ernstig. Jeroen kreeg de tranen in de oogen... En Janszoon zegende zijn kind met een kruis op 't voorhoofd. Hij kon niet

lang blijven, want hij had nu 't bevel over een afdeeling wevers en moest nog allerlei maatregelen nemen. Vader en zoon kusten elkaar ... Toen ging de Gentsche wever heen. O, hoe sterk weer voelde hij de liefde voor zijn gezin! Doch 't was voor zijn gezin dat hij strijden zou.

Jeroen ging in de tent. Artevelde's vrouw was daar ook. Zij staarde droevig in het houtvuur. Yolande, zoo heete ze, peinsde aan den naderenden slag.

— Wat zou het morgen zijn?

Nog eenige oversten kwamen met Filips spreken. Eindelijk gingen ze heen. Artevelde en Yolande namen hun avondmaal. Jeroen bediende Yolande.

Er werd weinig gesproken. 't Was zulk een ernstige avond... Wie zou er morgen om dezen tijd nog leven? O, al die ellende, die rampen, die rouw, omdat Lodewijk van Male geen recht wilde schenken aan een volk, dat niets anders vroeg, dan vreedzaam te werken en rustig, maar vrij te leven!

— Jeroen, jongen, ga nu maar slapen, zei Artevelde vriendelijk.

Reeds maanden had de knaap hem trouw gediend... Filips gaf hem de hand en sprak nog:

— Als morgen de slag begint, begeeft gij u naar het dorp.

— O, heer, laat mij bij u blijven...

— Neen, vriendje, dat mag niet... Wacht mij in het dorp af. Gij hebt nog niet de jaren om te strijden.

— 't Is niet om te strijden, maar om uw wapens te dragen en...

Jeroen zweeg even, maar dan vervolgde hij:

« En om u te helpen, als ge gewond zijt ».

— Brave knaap, ge zult een flinke Gente-naar worden. Maar altijd moet ge aan uw hoofdman gehoorzamen, niet waar? Dus ge zult morgen naar het dorp gaan.

Jeroen strekte zich in een bijtent op een paardedeken uit. Hij was al gewoon rustig te slapen, al lag hij niet op een bed. Maar nu bleef hij wakker. Er ging zooveel door zijn hoofd.

Eensklaps hoorde hij iemand naderen. Jeroen sprong op. Neen, hij vergiste zich niet. Er werd dicht bij hem gesproken. En Jeroen verstond wat men zei:

— Dit is zijn tent! Laat ons binnen gaan... en we kunnen hem dooden in zijn slaap.

Jeroen aarzelde geen oogenblik meer. Ha, twee sluipmoordenaars wilden zijn meester aanvallen. De knaap liep de tent van Artevelde binnen. Yolande zat nog bij het vuur. Philips slui-merde op een matras.

— Wat is er? vroeg de vrouw ontsteld.

— Sluipmoordenaars!... O, heer, sta op! riep Jeroen en hij schudde Artevelde bij den arm.

De ruwaard rees van zijn legerstede en greep zijn zwaard. Jeroen blies op den trompet. De schelmen merkten dat hun toeleg mislukt was. Ze wilden vluchten. Jeroen volgde hen. Andere Vlamingen snelden toe en de knaap wees hun de verraders. Deze werden gegrepen. Het waren twee valsche burgers van Gent, die om geld eigen volk wilden verraden. Ze werden gedood. Dat ging zoo met spionnen.

Artevelde dankte Jeroen hartelijk en Yolande kuste hem als een moeder. De knaap sliep den ganschen nacht niet meer. Eindelijk brak de morgen aan. Er hing een mist over het land. Artevelde wilde, dat ook zijn vrouw naar het dorp ging. Eindelijk gaf ze toe. Yolande was zoo angstig. Ze schreide bij het afscheid... Ze had een voorgevoel of ze haar echtgenoot voor 't laatst zag. Filip drukte ook Jeroen de hand. « Ge zijt een flinke knaap ».

En Yolande en Jeroen verlieten het kamp.

De Vlamingen waren ongeduldig. Ze wilden dadelijk de Franschen aanvallen. Ze bestegen den Goulberg. Onstuimig stormden ze op de Franschen, die even weken. De Vlamingen meenden reeds te overwinnen. Wilder nog drongen ze voorwaarts, zonder te lluisteren naar hun aanvoeders. De Fransche oversten herstelden de orde, ze hadden een groote overmacht. Met hun troepen omsingelden ze de Vlamingen. De

Fransche ridders staken met hunne lange lansen in den hoop en de Vlamingen konden zich met hun kortere wapens niet verdedigen.

De gelederen weken en met verpletterde de volgende rangen. Duizenden mannen rolden over elkaar 't Werd 'n vreeselijke verwarring bij de onzen. Filips van Artevelde trachtte de strijders weer te vereenigen. Men luisterde niet. Hij werd zelf meegesleept tot aan den Keiaartsberg in een diepen, hollen weg. Daar viel de hoofdman. Hij werd er vertrapt door vluchtende benden.

Drie duizend Gentenaars wilden stand houden aan den Mandel. Ze weigerden te vluchten en stierven bijna tot den laatsten man. De Franschen zegevierden. De slag had zeer kort geduurd. Lodewijk van Male had zich met zijn bende afgezonderd moeten houden. Dat was een diepe vernedering. 't Scheen of men hem niet vertrouwde en dat gaat zoo als men eigen volk bestrijdt.

De jonge koning van Frankrijk had maar van ver den slag gezien, toen de mist optrok. Nu kwam men hem geluk wenschen. De koning wilde het lijk van Artevelde zien. Men ging het zoeken. De wapenknechten vonden een gewonde, zekeren Sneysens. Deze wees het lichaam van Filip, dat dicht bij hem lag. De koning kwam kijken. Hij zei tot Sneysens: « Ik wil u laten verplegen als gij Franschman wilt worden ».

De stervende richtte zich nog even op en sprak:

« Ik was en ben Vlaming en zal als Vlaming sterven! » En de held gaf kort daarna den geest.

De koning liet het lijk van Artevelde aan een boom ophangen.

De Franschen plunderden het land af en voerden benden vee en anderen buit mee.

Jeroen had Vrouw van Artevelde op het dorp in een huis geleid. Het duurde niet lang, of vluchtelingen kwamen aangerend. Ze brachten het nieuws van de nederlaag. Vrouw van Artevelde wilde naar buiten snellen, om haar man te zoeken. Ze zou echter onder den stroom der vluchtelingen verpletterd worden. Eindelijk kon Jeroen haar bewegen op een paard te stijgen... Een ridder, die aan de zijde der Vlamingen streed zou haar naar Thielt geleiden.

— Dan kan ik den hoofdman waarschuwen, zei Jeroen, want hij wilde niet vertrekken, zonder te weten, wat er van zijn meester en vader geworden was.

Toen de grootste stroom vluchtelingen voorbij scheen, begaf Jeroen zich naar het slagveld. Het was nu reeds middag geworden. Hij hoorde van een gewonde, dat drie duizend Gentenaren zich aan den Mandel het laatst verdedigd hadden.

— Dan was vader bij hen, dacht Jeroen zon-

der twijfelen en hij begaf zich naar de beek.

De arme jongen gruwde van al die dooden. Zoo had hij zich een slag niet voorgesteld. Maar hij zou zijn plicht doen. Hij moest weten, of zijn vader hier lag. Hij bukte zich over de lijken... En bij hen, die voorover lagen, hief hij met bevende hand het hoofd op. Soms moest hij zich verbergen voor schelmen, die de dooden beroofden.

Eensklaps kreeg Jeroen een vreeselijken schok. Daar in het riet lag zijn vader.

— Dood! kreet de knaap schreiend, en hij knielde neer.

Maar het gelaat dat hij eerbiedig kustte was nog warm.

— Vader! snikte Jeroen. Ik ben hier, uw zoon.

Hij zag beweging in het lichaam dat toch met bloed bedekt was.

O, als zijn vader verzorgd werd, zou hij misschien gered kunnen worden. Maar wie zou hem helpen om vader weg te dragen! Radeloos keek Jeroen rond. De avond viel reeds... De knaap zag dichtbij een hoeve. Misschien waren daar wel menschen. Hij rende er heen. In de woning trof hij den boer en diens zoon aan. Ze waren juist van hun vlucht teruggekeerd en toonden zich dadelijk bereid den jongen te helpen. De duisternis zou hen beschermen. Ze droegen Jans-

zoon naar de hofstede. De oude boer onderzocht den bewustelooze en vond een wonde in de borst. Hij wiesch die en verbond ze. De Gentsche wever rustte nu op een bed. Hij kreunde soms, maar herkende Jeroen niet, die den ganschen nacht bij hem waakte.

De jongen dacht ook aan zijn meester. Maar in het donker kon hij hem niet zoeken.

— Misschien is Artevelde kunnen ontsnappen, had de boer gezegd.

Maar Jeroen was overtuigd, dat Filips gedood of zwaar gewond was. Hij zou slechts het laatste heengegaan zijn. Tegen den morgen ontwaakte Janszoon. Nu herkende hij zijn kind.

Alles is verloren, hé? vroeg hij dadelijk.. O, arm, arm Gent! En de hoofdman?

Jeroen vertelde wat er gebeurd was.

— Ga den ruwaard zoeken, jongen, hij is uw meester, stamelde Janszoon. Ik lig hier nu goed verzorgd en moet rusten.

En weer trok de knaap 't slagveld op. Hij zag Filips lijk aan een boom. Nog eenige burgers stonden er bij.

— Ach, de ruwaard! riep Jeroen met een snik.

— Is het waarlijk van Artevelde? vroeg men.

— Ja! O, help mij om hem af te nemen en hier te begraven!

De burgers sneden het lichaam van den boom

en begroeven het aan den voet van den stam. Droevig keerde Jeroen naar de hoeve terug. Zijn vader zuchtte bij het vernemen van het nieuws

— Ga nu naar moeder, zei hij. Deze goede lieden zullen mij verplegen en ik voel, dat ik zal genezen. Dan kom ik achter. Moeder zal in onrust zitten. Ga naar Gent...

— Maar eerst moet hij eenige uren slapen, sprak de boer.

Dat was een wijze raad en de afgematte jongen sluimerde spoedig in. Intusschen ving de landlooper voor hem een der loslopende legerpaarden op. En in den namiddag reed Jeroen, na een hartelijk afscheid van zijn vader heen. Hij overnachtte te Thielt. Hier vernam hij dat vrouw van Artevelde reeds wist, dat Filips gesneuveld was. Ze had haar reis naar Gent vervolgd.

's Morgens bereikte Jeroen zijn stad. De poorten waren gesloten. Men zou verzet blijven bieden. Jeroen mocht binnen. O, er was zooveel rouw in de arme stede! Hoeveel weduwen weenden om hun man, hoeveel kinderen om hun vader!

De knaap snelde naar huis. Ook zijn moeder zat in tranen. Ze meende, dat ze haar man en zoon verloren had.

— Jeroen, Jeroen, riep ze, den knaap met beide armen omvattend, en tegen zich drukkend, Maar uw vader!

— Vader leeft en zal volgen,, moeder.

— O, Goddank! Uw vader leeft nog... Maar de ruwaard is dood, hé... En we zijn verslagen! Jeroen verhaalde nu alles. Hij begaf zich dan naar vrouw van Artevelde en beschreef haar, hoe de laatste eer aan Filips was geschonken.

Een week later keerde Janszoon terug, zwak nog, maar hersteld. En toen alles nog eens besproken was, zei hij:

« De strijd moet nog voortduren, want Vlaanderen kan niet leven zonder vrijheid en recht ».

En van dien verderen strijd vertellen wij later nog.

NOG EENIGE BIJZONDERHEDEN

Op het belfort van Gent staat een draak van verguld koper.

Aan die draak zijn twee legenden verbonden.

Volgens de eerste stond hij op den koepel van St Sophia, te Constantinopel. Toen Bodewijn IX, graaf van Vlaanderen en Henegouwen in 1204 het Oostersch keizerrijk stichtte en zelf den troon beklom, schonk hij den draak aan de Brugsche kruisvaarders, die hun vorst zoo dapper terzijde hadden gestaan.

De Bruggelingen voerden het zegeteeken naar hun woonplaats mee en later werd de draak op de spits van den nieuwgebouwden halletoren gesteld.

Maar in 1382 overrompelden de Gentenaren, onder Filips van Artevelde, de stad Brugge. Ze stolen den draak en plaatsten hem op hun belfort waar hij nog altijd prijkt.

De andere legende beweert, dat de draak oorspronkelijk den boeg versierde van een vaartuig, hetwelk aan den Noordschen koning Sigurd Magnussen toebehoorde. Deze vorst zou hem dan in 1111 als herinnering aan zijn tocht naar 't H. Land op den Sophiakoepel te Constantino-

bel geplaatst hebben. En deze overlevering vertelt dan ook de bekende geschiedenis van Bodewijn IX en den diefstal der Gentenaars.

Dan weer heet het, dat de Gentenaars hem te Biervliet haalden, nu een vervallen dorp in Zeeuwsch-Vlaanderen, maar eens de bloeiende havenplaats, waar Willen Beukelszoon het haringhaken uitvond.

Maar in de waarheid werd de draak eerlijk gekocht, en men kan het in de oude rekeningen nog zien. Trouwens deze draak is nieuw. De oude staat heelemaal versleten in het belfort.

WEST ROOZEBEKE.

Voor den oorlog waren we eens te West-Roozebeke, een dorp tusschen Roeselare en Ieperen, in West-Vlaanderen.

Even buiten de gemeente stonden we aan een molen. De mulder keek juist naar beneden.

« Mogen we eens boven komen ? » vroegen we. — « En waarom niet ? » klonk het hartelijk terug. Wij vlug de trap op. En we hadden van daar een heerlijk vergezicht.

We zagen den Sint-Michielstoren van Roeselare, het belfort van Ieper, het donker woud van Houthulst.

— Maar waar is het slagveld ? vroegen we aan den mulder.

— Van Filips van Artevelde ?

En hij wees ons naar de heuvelen waar toen 't graan schitterde in de zon en de wonnige boomgaarden de hoeve omringden.

Van Filips van Artevelde stond toen te West-Roozebeke een borstbeeld op een pomp, maar men verwijderde het.

Sedert is er veel gebeurd. De heuvelen en dalen rond West-Roozebeke waren in 1914-18 weer een slagveld. Even na den wapenstilstand

kwamen we er ook. Daar lag een woestenij, zonder hoeven, zonder boomen, met alleen kruisjes tusschen de granaattrechters en prikkeldraadverschansingen. Van het dorp stond er alleen maar een muurblok der kerk meer... En rond Roozebeke zijn duizenden soldaten gesneuveld.

Onze taaie Vlaamsche boeren veranderden die wildernis nu weer in vruchtbare velden.

Hier ontspringt de Mandel, het riviertje in ons verhaal genoemd, maar feitelijk slechts een beek, die langs Roeselare en Isegem naar de Leie vloeit en niet voor de scheepvaart geschikt is.

Bij den Mandel heeft men dan ook een kanaal gegraven van Roeselare naar Ooigem aan de Leie.

Voor 1914 stond tusschen West-Roozebeke en Langemark een zeer oude boom, hol van stam, en door ijzeren banden gesteund. Het volk noemde hem den schreiboorn. Men beweerde, dat men tot hier in 1382 het geschrei der gewonden hoorde.

Anderen vertelden, dat Filips van Artevelde aan dien boom opgehangen was geworden.

In den oorlog 1914-18 is de schreiboorn vernield.

West-Roozebeke is thans een net herbouwd dorp. In den Zomer komen duizenden Engelsen langs daar om de voormalige frontstreep en Ieper te bezoeken.

Dan ziet men er groote autobussen op de wegen.

Er zijn in deze streek veel militaire begraafplaatsen en gedenkteekenen.

West-Roozebeke heeft een vermaarden ommevang, die nog aan den slag van 1382 herinnert.

In West-Vlaanderen ligt ook een gemeente die Oost-Roozebeke heet.

Lodewijk van Male heet, naar het grafelijk kasteel, Male,, dicht bij Brugge. Dit slot is er nog ofschoon bijna geheel herbouwd.

Male is ook een gehucht aan den grooten weg Brugge-Gent.

't Grootste grafelijk kasteel was dat van Wijndale, bij Thorhout, dat ook nog aanwezig is en prachtige tuinen bezit.

Toen werd dit kasteel door uitgestrekte bosschen omringd, verbonden aan het bekende Vrijbosch of woud van Houthulst, dat ook voor 't grootste deel in den oorlog 1914-18 vernield werd.

Thorhout was in de middeleeuwen wijd vermaard voor zijn groote jaarmarkt, door talrijke vreemdelingen bezocht. In dien tijd was Brugge een drukke zeehaven.

De graven hadden ook te Brugge een paleis op den Burg. Het heette De Loove.